

Obsah

1.	Úvod do speciální produkce rostlinné (Prof. Ing. Jan Vašák, CSc.)	7
1.1.	Zemědělství a jeho trendy	7
1.2.	Význam rostlin pro člověka a jejich rozdělení	8
1.3.	Způsoby hospodaření na půdě	9
2.	Společná zemědělská politika a její nástroje (Prof. Ing. Josef Pulkrábek, CSc.)	11
2.1.	Přímé platby	11
2.2.	Podpory v rámci politiky rozvoje venkova	11
2.3.	Další podpory a dotace	12
2.4.	Další související nástroje SZP	12
3.	Agronomické principy fytotechniky (Prof. Ing. Jan Vašák, CSc.)	14
3.1.	Růst a vývoj rostlin	14
3.2.	Výnos, tvorba výnosu u polních plodin, agroekologie	15
4.	Rostlinolékařská péče a ochrana polních plodin proti škodlivým organismům (Prof. Ing. Josef Pulkrábek, CSc.)	18
4.1.	Obecné principy rostlinolékařské péče	18
4.2.	Metody regulace výskytu škodlivých organismů	18
4.2.1.	Používání pesticidů (přípravků na ochranu rostlin)	19
4.3.	Obecné zásady integrované ochrany rostlin (příloha č. III směrnice 2009/128/ES) které musí pěstitelé od 1.1.2014 uplatňovat	20
5.	Nákup a tržní požadavky rostlinných produktů (Ing. Kateřina Pazderů, Ph.D., Ing. Oldřich Faměra, CSc.)	21
5.1.	Jakost	21
5.2.	Nákup rostlinných produktů	21
5.3.	Legislativa v oblasti jakosti rostlinných produktů	21
6.	Šlechtění a semenářství rostlin (Ing. Kateřina Pazderů, Ph.D.)	22
6.1.	Rozmnožování rostlin	22
6.2.	Odrůda	22
6.3.	Šlechtění rostlin	22
6.4.	Semenářství rostlin	23
6.4.1.	Uznávací řízení	24
6.4.2.	Kvalita osiva	24
6.4.3.	Zásady správného množení osiva a sadby	24
7.	Obilniny (Prof. Ing. Ivana Capouchová, CSc.)	25
7.1.	Význam obilnin	25
7.2.	Struktura pěstovaných obilnin v ČR	25
7.3.	Biologická charakteristika obilnin	26
7.3.1.	Rozdělení obilnin	26
7.3.2.	Základy tvorby výnosu obilnin I. skupiny	27
7.4.	Pšenice setá (<i>Triticum aestivum L.</i>)	28
7.4.1.	Význam	28
7.4.2.	Technologie pěstování	28
7.4.3.	Sklizeň a posklizňové ošetření	30
7.4.4.	Jakostní hodnocení zrna	30
7.5.	Žito seté (<i>Secale cereale L.</i>)	30
7.5.1.	Význam	30
7.5.2.	Technologie pěstování	31
7.5.3.	Jakostní hodnocení zrna	31
7.6.	Ječmen setý (<i>Hordeum vulgare L.</i>)	31
7.6.1.	Význam	31
7.7.	Ječmen jarní	32
7.7.1.	Technologie pěstování	32
7.7.2.	Jakostní hodnocení zrna	32
7.8.	Ječmen ozimý	32

7.9. Tritikale – žitovec (<i>Triticosecale</i> (Witt.) Müntzing)	33
7.9.1. Význam	33
7.9.2. Technologie pěstování	33
7.9.3. Jakostní hodnocení zrna	33
7.10. Oves setý (<i>Avena sativa</i> L.), oves nahý (<i>Avena nuda</i> L.)	34
7.10.1. Význam	34
7.10.2. Technologie pěstování	34
7.10.3. Jakostní hodnocení zrna	34
7.11. Kukuřice (<i>Zea mays</i> L.), (Ing. Jaroslav Tomášek, Ph.D.)	35
7.11.1. Význam	35
7.11.2. Biologie, růst a vývoj, požadavky na prostředí	35
7.11.3. Technologie pěstování a sklizeň	36
7.12. Čirok (<i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench.), (Ing. Jiří Adamčík)	36
7.12.1. Význam	36
7.13. Proso seté (<i>Panicum miliaceum</i> L.)	37
7.14. Pohanka obecná (<i>Fagopyrum aesculentum</i> (L.) Moench)	37
8. Olejniny (Ing. David Bečka, Ph.D.)	39
8.1. Řepka olejná ozimá (<i>Brassica napus</i> L. var. <i>napus</i>)	40
8.1.1. Význam řepky olejné	40
8.1.2. Technologie pěstování	41
8.1.3. Sklizeň a posklizňové ošetření	42
8.1.4. Jakostní hodnocení	43
8.2. Mák setý (<i>Papaver somniferum</i> L.)	43
8.2.1. Význam máku setého	43
8.2.2. Technologie pěstování	43
8.2.3. Sklizeň a posklizňové ošetření	44
8.2.4. Jakostní hodnocení	44
8.3. Slunečnice roční (<i>Helianthus annus</i> L.)	44
8.3.1. Význam slunečnice roční	44
8.3.2. Technologie pěstování	45
8.3.3. Sklizeň a posklizňové ošetření	45
8.3.4. Jakostní hodnocení	45
8.4. Hořčice bílá (<i>Sinapis alba</i> L.)	46
9. Luskoviny (Ing. Přemysl Štranc, Ph.D.)	47
9.1. Význam, využití a rozdělení luskovin	47
9.2. Biologická charakteristika	48
9.3. Růst a vývoj luskovin	49
9.4. Technologie pěstování luskovin	50
9.5. Sklizeň, posklizňové ošetření, skladování a požadavky na jakost luskovin	51
9.6. Hrách setý (<i>Pisum sativum</i> L.)	52
9.7. Sójá luštinatá (<i>Glycine max</i> L.)	52
9.8. Lupina (<i>Lupinus</i> L.)	53
10. Okopaniny	54
10.1. Význam, využití a rozdělení okopanin (Ing. Jaroslav Urban, Ph.D.)	54
10.2. Řepa cukrová – cukrovka (<i>Beta vulgaris</i> L. convar. <i>altissima</i> Doll. var. <i>saccharifera</i> Alef.), (Ing. Jaroslav Urban, Ph.D.)	54
10.2.1. Význam řepy cukrové	54
10.2.2. Biologická charakteristika	55
10.2.3. Technologie pěstování	55
10.2.4. Sklizeň, posklizňové ošetření, skladování, prodej, požadavky na jakost	57
10.3. Čekanka kořenová (<i>Cichorium intybus</i> L. var. <i>sativum</i>), (Ing. Jaroslav Urban, Ph.D.)	58
10.4. Brambor (<i>Solanum tuberosum</i> L.), (Ing. Petr Dvořák, Ph.D.)	58
10.4.1. Význam brambor	58
10.4.2. Biologická charakteristika	59
10.4.3. Výrobní systémy u brambor v ČR	59
10.4.4. Technologie pěstování	59
10.4.5. Kvalita a nutriční hodnota brambor	60

10.5. Topinambur hlíznatý (<i>Helianthus tuberosus</i> L.) (Ing. Jaroslav Tomášek, Ph.D.)	60
11. Chmel (<i>Humulus lupulus</i> L.), (Ing. Přemysl Štranc, Ph.D.)	61
11.1. Význam chmele	61
11.2. Biologie, požadavky na prostředí, růst a vývoj chmele	61
11.3. Technologie pěstování	63
11.4. Sklizeň, požadavky na kvalitu a prodej chmele	65
11.5. Pěstování chmele na nízké konstrukci	65
12. Biomasa rostlin zdrojem obnovitelné energie – fytoenergetika (Ing. Jaroslav Urban, Ph.D.)	66
12.1. Energetické cíle EU a ČR	66
12.2. Plocha zemědělské půdy využitelná pro energetické účely a energetický potenciál biomasy v ČR	66
12.3. Zdroje biomasy	68
12.4. Energetické využití biomasy	68
12.5. Využití biomasy k přímému spalování	69
12.6. Využití biomasy k produkci bioplynu	69
12.7. Využití biomasy k produkci bioetanolu	70
12.8. Využití biomasy k produkci „bionafty“ (metylesterů mastných kyselin)	71
13. Alternativní zemědělské systémy (Ing. Perla Kuchtová, Ph.D.)	72
13.1. Problémy produktivního (konvenčního) systému zemědělství	72
13.2. Směry alternativního zemědělství	74
13.3. Rozvoj ekologického zemědělství	75
13.4. Procesní kvalita	76
13.5. Shrnutí: cíle ekologického zemědělství	77
14. Světový agrární trh (Prof. Ing. Jan Vašák, CSc.)	78
15. Produkční ukazatele hlavních pěstovaných plodin v ČR a ve světě (Ing. Kateřina Pazderů, Ph.D.)	82

Mezi světovými válkami se již objevila průmyslová hnojiva (družstvo, drahonosné hnojivo = DNH, dělo chotěšnou, výpěrač). Na konci 2. světové války vznikly všechny výrobní kapacity na plávání, později i DPH (Dobrovská čara) na ochranu proti žaludečku a houby skočka. Bylo tak eurochemického až několik let po roce 1960 - 70 založen v československém zemědělství bylinky, včetně. Také byla zahrázena práva výroby spalovacími dízelovými motorů (traktory, koňským). V roce 1989 systém průmyslového uskladnění sázekně v tzv. silech v rámci podniku ZZN (zemědělství zařízení a zásoby). Výnosy obilovin u nás v podmínkách vzdálosti se asi 5 km². Na severu a západě Evropy, které mají vyšší úroveň srážek a vložnosti klima – např. Dánsko, Holandsko, Německo, větší část Francie – na 100-150 ha². Od zemědělství se ale odtrhlo pohraničí a jeho zaměření produkce.

V Česku, alespoň jinde v EU, se nejméně 200 násobně snížil počet pracovních sil v zemědělství. Venkov se vylídal, což znamená produkcí dramaticky klesly. Mezi válkami stálo 100 kg pšenice asi 100 Kč a výnos byl 2 t/ha² = 3 200 Kč/ha a průměrná roční mazla činila asi 8 000 K. Dnes to je (2014) asi 500 Kč/100 kg pšenice, 5 t/ha² = 25 000 Kč/ha a ročně průměrné hrubá cena činí asi 300 Kč/Kč/pracujícího. Tiskze dřívě mohla rodina vystačit, a tuké vystačila, s asi 3 ha půdy. Dnes při běžné zemědělské výrobě (RV = rostlinná + ZV = živočišná výroba) potřebuje v ČR i EU různovíd 20 ha + dotace a daňové úlevy. V této novodobé době, od mezičlenského období dosud, se výrazně snížila výměra půdy, kterou osídlimo či využívame = cena půda. U nás klesla asi o 35 %, tedy o více než 1 mil. ha.

V současnosti chybí objevy stvrdatelné s nástupem neznámých plodin typu kukuřice, brotě, osevných postupů, zimního sléčení, traktori, agrochemikálií ad. Významnější pokrok, který se očekával od GMO (geneticky modifikovaných plodin), fakticky nevznal. Je skutečnost, že v ovzduší přibyla významná živina = CO₂, během ledové doby cca 0,02 %, před asi 50 lety kolem 0,03 %, nyní se blížíme k 0,04 % – otepluje se a rostlinám se daří. Zemědělství se ale stalo jen zdrojem surovin – zkrátce zpracování + obchod. Dostalo se pod tlak všed, které ohláší co nejlevnější pěstoviny, aby se zajistil sociální smír. Současně náklady, zpracovatele (supermarkety mají zájem o co nejvyšší zisk. Proto jsou tzv. farmaceutické ceny = ceny průmyslových, velmi nízké. Výrobci podporují nekritickou opatření, jako systém podpor = dotaci. V EU hlasově